

УДК 355.1:364.3

О.І. Шкуропацький

Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого", Харків

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ КОМАНДИРІВ (НАЧАЛЬНИКІВ) ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІДЛЕГЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

В даній статті висвітлюються окремі питання виконання посадових обов'язків командирів (начальників) військових частин щодо здійснення соціального захисту підлеглих військовослужбовців.

Ключові слова: *Збройні Сили України, посадові обов'язки, соціальний захист, військовослужбовці, Конституційний суд України.*

Вступ

Постановка проблеми. Питання належного забезпечення та реалізації соціального захисту військовослужбовців в умовах обмеженого фінансування в період реформування та розвитку Збройних Сил України залишається особливо актуальним. Видатки Міністерства оборони не дозволили в повному обсязі забезпечити ресурсні потреби Збройних Сил і в основному були спрямовані на утримання особового складу та виконання невідкладних заходів з відновлення технічної готовності озброєння і військової техніки [1].

Не зважаючи на вказані труднощі головними напрямами реалізації гуманітарної та соціальної політики в Збройних Силах протягом року були: військово-патріотичне виховання; діяльність органів військового управління по забезпеченню виконання Плану соціального захисту військовослужбовців і членів їх сімей, осіб, звільнених з військової служби під час скорочення чисельності Збройних Сил України, на період до 2017 року [1]. При цьому без уваги залишаються питання соціального захисту військовослужбовців які перебувають на службі в Збройних Силах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом практично відсутні відповідні ґрунтовні праці наукового характеру щодо висвітлення повноважень посадових осіб військових частин Збройних Сил України щодо забезпечення фактичного використання військовослужбовцями і членами їх сімей

права на соціальний захист.

Зазначені питання в наукових публікаціях на даний час розглядають переважно на рівні статистичного аналізу в якому висвітлюється чергове звуження соціальних гарантій військовослужбовців без ґрунтовного аналізу діяльності відповідних посадових осіб які внесли ці пропозиції на затвердження.

Метою статті є висвітлення основних недоліків та прогалин чинного законодавства щодо здійснення повноважень прямих начальників (командирів) військових частин по розв'язанню питань соціального захисту підпорядкованих військовослужбовців.

Окремо наголосимо на тому, що на даний час ґрунтовні наукові праці, дослідження названих питань ще не проводилось, а відсутність відповідної монографічної літератури та інших публікацій наукового характеру ще раз свідчить як про її складність, так і про недостатню увагу до неї вчених-правознавців.

Викладення основного матеріалу

Соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей – один із головних напрямків соціальної політики Української держави. Громадяни України мають рівні конституційні права та свободи і є рівними перед законом. Військовослужбовці, тобто громадяни України, які перебувають на військовій службі, відповідно до закону мають усю повноту конституційних (політичних, соціально-економічних, культурних, релігійних та особистих) прав. Це гарантується Конституцією України і підк-

реслено у Статуті внутрішньої служби Збройних Сил України.

З огляду на особливості служби військовослужбовці мають певні обмеження основних прав і свобод, зокрема таких як свобода пересування, вибір місця проживання, участь у діяльності політичних партій, страйках та демонстраціях, заняття підприємництвом. Службова діяльність і побут цієї категорії громадян детально регламентовані, часто пов'язані з підвищеним ризиком для здоров'я і життя. Крім того, на них покладається певна юридична відповідальність.

Одним із важливих складових факторів соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей є правове закріплення державних пільг, компенсацій та пенсій, які частково компенсують труднощі проходження служби, а також обмеження деяких загальногромадянських прав і свобод, що зумовлені особливостями та специфікою військової служби.

Законодавством України передбачена реалізація соціальних прав, гарантій, та пільг, встановлених для військовослужбовців та членів їх сімей [2].

Вони мають забезпечити фактичне використання військовослужбовцями і членами їх сімей прав на передбачені для них пільги, захист цих прав від порушень, а за необхідності і ефективний захист. Система реалізації гарантій, прав та пільг військовослужбовців містить в собі існуючий обов'язок і відповідальність окремих державних органів і посадових осіб, наглядову діяльність по цих питаннях органів державної і військової влади і управління, органів громадського контролю, прокуратури і суду. Для підтвердження права на пільги видаються відповідні документи встановленої форми [3].

Характерним компонентом цієї системи є статутний обов'язок усіх прямих начальників виконати потреби і побут підлеглих, контролювати повноту і якість видачі належного їм від держави забезпечення, в необхідних випадках допомагати підлеглим і клопотати за них перед старшим командиром (начальником). З метою своєчасного вирішення особистих потреб і запитів військовослужбовців, командири підрозділів мають особисто проводити бесіди зі своїми підлеглими, а командири частин, крім того, не рідше 2-х разів на місяць, у встановлений час вести прийом військовослужбовців та членів їх сімей [4].

Разом з тим, в умовах неналежного фінансування військових частин, на думку командирів підрозділів позитивне вирішення соціальних проблем підпорядкованих військовослужбовців виявляється складним, і потребує значних зусиль і багато часу на вирішення. Через це командири підрозділів формально підходять до виконання покладених на них обов'язків виконати у потреби підпорядкованих їм військовослужбовців. Крім того такому підходу до

виконання посадових обов'язків сприяють наступні прогалини в існуючому законодавстві.

Відповідно до ст. 111 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України відповідальність командира роти за соціальний захист підпорядкованих військовослужбовців не передбачена [5].

Згідно ст.105 та ст.106 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України заступник командира батальйону є прямим начальником усього особового складу батальйону і обов'язки якого не передбачають сприяння реалізацію права на соціальний захист.

Виходячи із ст.101 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, командир батальйону є прямим начальником усього особового складу батальйону, також відповідальності за соціальний захист не несе, і згідно обов'язків, зазначених в ст. 102 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, сприяти соціальному захисту не повинен.

Помічник командира полку з правової роботи також відповідно до ст. 99 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України не несе відповідальності за вирішення питань соціального захисту.

Найбільш викликає стурбованість те що, перші посадові особи полку за соціальний захист підпорядкованого особового складу теж відповідальності не несуть, тобто: відповідно ст.70, 71 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України це питання не входить до компетенції заступника командира полку.

Начальнику штабу полку, як і зазначеним вище посадовим особам, відповідно до ст. 69 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України вживати заходів щодо забезпечення соціального захисту не передбачено обов'язками.

Особливої уваги потребує той факт, що командир полку (перша посадова особа) відповідно до ст. 66 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України є прямим начальником особового складу полку, відповідальності за соціальний захист підпорядкованих військовослужбовців не несе, і забезпечувати реалізацію права на соціальний захист військовослужбовців відповідно до своїх посадових обов'язків (ст. 67 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України) не повинен [5].

Аналізуючи зазначене вище, можна зробити висновок що військовослужбовець зі своїми проблемами фактично залишається один. Посадові особи, в обов'язках яких передбачено надавати допомогу в соціальному захисті (командир роти, заступник командира батальйону з виховної роботи, помічник командира полку з правової роботи, заступник командира полку з виховної роботи) лише повинні своєчасно доповідати старшому командиру (начальнику) щодо військовослужбовців, які потребують соціального захисту, а командир полку, від рішення якого залежить розв'язання питання соціального

захисту військовослужбовця, не зобов'язаний приймати відповідне рішення і відповідальності за власну бездіяльність або формальний підхід до справи не несе.

Ситуація що склалася на сьогоднішній день, відносно соціального захисту, приводить виключно до надмірної напруженості та незадовільному ставленню до обов'язків військової служби, відволікання від належного виконання службових обов'язків через вирішення питань соціального захисту, що в свою чергу впливає на рівень бойової підготовки.

При цьому соціальний захист військовослужбовців є предметом прискіпливої уваги вищого керівництва Збройних Сил України. Так, Міністр оборони України Дмитро Саламатін, зазначив, що тільки повна реалізація передбачених законодавством

прав і соціальних гарантій є запорукою підвищення соціального статусу військовослужбовця, що матиме сприяти престижу служби у Збройних Силах України [6].

Висновки

Враховуючи викладене вище, доцільно привести наступні пропозиції щодо удосконалення соціально-правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей:

– внести зміни до відповідних статей Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України і запровадити особисту відповідальність за соціальний захист наступним посадовим особам: командир роти, заступник командира батальйону, командир батальйону, помічник командира полку з правової роботи, заступник командира полку, начальник штабу полку, командир полку;

– враховувати при складанні кошторису військової частини на відповідний рік видатки на конституційні гарантії соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей;

– запровадити інститут конституційної скарги, згідно якому будь-яка особа у встановленому законом порядку може особисто звернутися до Конституційного Суду України щодо розгляду питання конституційності законів і нормативно-правових актів, зазначених у п. 1 ст. 13 Закону України "Про Конституційний Суд України" [7].

Список літератури

1. Біла книга 2011. – Міністерство оборони України, 2012р. – 84 с.
2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – 190 с.
3. Административное право Украины / Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.Н. Гаращук и др. – Х.: Право, 2003. – 576 с.
4. Військове управління: навч. посіб. / А.І. Куртов, А.І. Потіхеньський, О.Б. Нікітюк и др. – Х.: ХУ ПС, 2007. – 322 с.
5. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України Затверджений Законом України від 24 березня 1999 року № 548-ХІV (із змінами та доповненнями).
6. "Мы обязаны поднять социальный статус Украинского офицера" – Интервью Министра обороны Украины Дмитрия Саламатина информационному агентству "Интерфакс-Украина" (20 февраля 2012 года) Режим доступа: <http://www.mil.gov.ua>.
7. Про Конституційний Суд України: Закону України від 16 жовтня 1996 р., № 422/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 49. – 272 с.

Надійшла до редколегії 12.12.2012

Рецензент: канд. юр. наук, доц. В.М. Александров, Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого", Харків.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПОЛНОМОЧИЙ КОМАНДИРОВ (НАЧАЛЬНИКОВ) ВОИНСКИХ ЧАСТЕЙ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ ПО РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ПОДЧИНЕННЫХ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ

А.И. Шкуропатский

В данной статье освещаются отдельные вопросы выполнения должностных обязанностей командиров (начальников) воинских частей по реализации социальной защиты подчиненных военнослужащих.

Ключевые слова: Вооружённые Силы Украины, должностные обязанности, социальная защита, военнослужащие, Конституционный Суд Украины.

SOME FEATURES OF APPLICATION OF ADMINISTRATIVE PLENARY POWERS OF COMMANDERS (CHIEFS) OF SOLDIERY PARTS OF MILITARY POWERS OF UKRAINE ARE IN RELATION TO REALIZATION OF SOCIAL DEFENCE OF INFERIOR SERVICEMEN

A.I. Shkuropatsky

In this article the separate questions of implementation of position requirements of commanders (chiefs) of soldiery parts light up in relation to realization of social defence of inferior servicemen.

Keywords: Military Powers of Ukraine, position requirements, social defence, servicemen, Constitutional court of Ukraine group.